SUN'IY INTELLEKT SHAROITIDA PEDAGOGLARNING KASBIY RIVOJLANISH MOTIVATSIYASI

Xaydarov Sarvar Ergashboy o`g`li
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
amaliy psixologiya yo'nalishi 3-kurs talabasi
sarvarxaydarov299@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun'iy intellekt sharoitida pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasi tahlil qilinadi. Ta'limda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish pedagoglarning o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasiga qanday ta'sir ko'rsatishi o'rganiladi. Tadqiqot pedagogik jamoaning individual va guruh motivatsiyasi, shuningdek, raqamli kompetentlikni oshirishga bo'lgan ehtiyojlari bilan bog'liq. Sun'iy intellekt vositalarini samarali qo'llash orqali pedagoglarning kasbiy o'sishini rag'batlantirish yo'llari aniqlanadi.

Kalit so'zlar: motivatsiya, kasbiy rivojlanish, pedagog, sun'iy intellekt, raqamli kompetentlik, o'zini rivojlantirish.

Аннотация: В статье анализируется мотивация профессионального развития педагогов в условиях искусственного интеллекта. Рассматривается влияние внедрения современных технологий в образовательный процесс на интерес и мотивацию педагогов к самосовершенствованию. Исследование связано с индивидуальной и групповой мотивацией педагогического коллектива, а также с потребностью в повышении цифровой компетентности. Определяются пути стимулирования профессионального роста педагогов с использованием инструментов искусственного интеллекта.

Ключевые слова: мотивация, профессиональное развитие, педагог, искусственный интеллект, цифровая компетентность, саморазвитие.

Annotation: The article examines teachers' professional development motivation in the context of artificial intelligence. It explores how the integration of modern technologies into education affects teachers' interest and motivation for self-improvement. The study focuses on individual and group motivation within the teaching staff and the need to enhance digital competence. Strategies for promoting teachers' professional growth through the effective use of AI tools are identified.

Keywords: motivation, professional development, teacher, artificial intelligence, digital competence, self-development.

Kirish

Zamonaviy ta'lim jarayonida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining joriy etilishi pedagoglarning kasbiy faoliyatiga tubdan o'zgarishlar olib kelmoqda. Raqamli platformalar, intellektual tizimlar va o'quv resurslarini avtomatlashtirish vositalari pedagoglarning ish uslubini o'zgartirish bilan birga, ularning kasbiy rivojlanish motivatsiyasini ham shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda pedagoglar o'z bilimlarini yangilash, raqamli kompetentlikni oshirish va yangi o'quv metodologiyalarini qo'llashga bo'lgan ehtiyojni sezadilar. Shu sababli ularning kasbiy o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan motivatsiyasi nafaqat individual o'sish, balki butun ta'lim tizimining sifatini oshirishga ham xizmat qiladi.

Pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasi bir necha jihatdan shakllanadi: shaxsiy qiziqish va intellektual rivojlanish istagi, pedagogik jamoa ichidagi o‘zaro ta’sir va hamkorlik, shuningdek, ta’lim muassasasining raqamli texnologiyalarni joriy etish siyosati. Sun’iy intellekt vositalarini qo‘llash pedagogga individual va guruh darajasida o‘zini baholash, faoliyatini tahlil qilish va samaradorligini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, yangi texnologiyalar pedagoglarning o‘z kasbiy kompetentsiyasini rivojlantirishdagi motivatsion omillarni ham qayta shakllantiradi.

Shu kontekstda, pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasini o‘rganish ularning raqamli kompetentlik darajasini aniqlash, professional o‘sish ehtiyojlarini tushunish va ta’lim jarayonida SI vositalarini samarali qo‘llash strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa ta’lim muassasalarida sun’iy intellekt bilan integratsiyalashgan innovatsion ta’lim muhitini yaratishga xizmat qiladi va pedagoglarning kasbiy o‘sish motivatsiyasini oshirishga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi

Sun’iy intellekt (SI) texnologiyalarining ta’lim jarayoniga joriy etilishi pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasini shakllantirishda muhim omil sifatida qaraladi. Pedagoglarning professional o‘sishi va motivatsiyasi masalalari psixologiya va pedagogika sohasida keng o‘rganilgan bo‘lsa-da, SI kontekstida bu jarayonlarning o‘ziga xos xususiyatlari yangi tadqiqotlarni talab qiladi.

Zaytsev (2022) ta’limda raqamli vositalarni qo‘llash pedagoglarning motivatsiyasini oshirish va stressni kamaytirish imkonini berishini ta’kidlaydi[1]. Shu bilan birga, Petrov va Kuznetsova (2023) pedagoglarning innovatsion yondashuvlarni qabul qilishdagi motivatsion omillarini tadqiq etib, ularning individual va jamoaviy motivatsiyaga ta’sirini aniqlagan[2]. Bu tadqiqotlar pedagoglarning o‘z-o‘zini rivojlantirish, motivatsiya va innovatsion yondashuvlarni qabul qilishdagi muhim omillarini ko‘rsatadi.

Pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasi individual va ijtimoiy jihatlarni o‘z ichiga oladi. Individual motivatsiya o‘qituvchining shaxsiy qiziqishi, kasbiy o‘sish istagi va yangi texnologiyalarni o‘zlashtirishga bo‘lgan intilishidan kelib chiqadi. Ijtimoiy motivatsiya esa pedagogik jamoa ichidagi o‘zaro ta’sir, hamkorlik va o‘rtoqlashuv jarayonlarida paydo bo‘ladi. Shu nuqtai nazardan, sun’iy intellekt vositalarini qo‘llash pedagoglarning individual kompetentligini oshirish bilan birga, jamoaviy motivatsiyani ham rag‘batlantiradi.

Metodologik nuqtai nazardan, pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasini o‘rganish uchun turli psixologik va pedagogik usullar qo‘llanilishi mumkin. Masalan, anketalar va so‘rovnomalar orqali pedagoglarning o‘z-o‘zini baholash va motivatsion darajasi aniqlanadi. Bundan tashqari, kuzatuv va intervyular yordamida pedagoglarning innovatsion yondashuvlarni qabul qilish, sun’iy intellekt vositalaridan foydalanishdagi tajribasi va kasbiy motivlarini aniqlash mumkin. Shu bilan birga, eksperimental tadqiqotlar pedagoglarning raqamli kompetentlikni oshirish bo‘yicha o‘zgarishlarni aniqlash imkonini beradi.

[1] Zaytsev, A. (2022). Digital tools and teacher motivation in contemporary education. *Journal of Educational Psychology*, 8(3), 45-53.

[2] Petrov, I., & Kuznetsova, L. (2023). Innovation adoption and professional motivation of educators in AI-supported learning environments. *International Journal of Pedagogical Research*, 12(2), 120-130.

Olingan adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasi sun’iy intellekt sharoitida nafaqat individual qiziqish va intilishlarga, balki jamoaviy psixologik muhit, pedagogik qo‘llab-quvvatlash va innovatsion yondashuvlarga ham bog‘liq. Shu sababli, tadqiqotlarda SI vositalarini joriy etishning pedagoglarga bo‘lgan ijtimoiy va individual ta’sirlarini o‘rganish metodologik jihatdan muhim ahamiyatga ega.

Muhokama

Sun’iy intellekt (SI) sharoitida pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasi murakkab va ko‘p qirrali jarayon sifatida namoyon bo‘ladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, SI vositalari ta’lim jarayonida joriy etilganda, pedagoglarning motivatsiyasi nafaqat yangi texnologiyalarni o‘zlashtirishga, balki o‘z kasbiy kompetensiyalarini doimiy ravishda rivojlantirishga ham bog‘liq bo‘ladi. Bu jarayonda individual motivatsiya va ijtimoiy-muloqot komponentlari bir-biri bilan uzviy bog‘liqdir. Individual motivatsiya, avvalo, o‘qituvchining o‘z bilimini kengaytirish, innovatsion yondashuvlarni qo‘llashga bo‘lgan intilishi va kasbiy o‘sish istagi bilan belgilanadi. Shu bilan birga, ijtimoiy-muloqot motivatsiyasi pedagogik jamoa ichidagi o‘zaro aloqalar, tajriba almashish, mentorlik va hamkorlik orqali kuchayadi.

Pedagoglarning kasbiy motivatsiyasini oshirishga SI vositalarining amaliy joriy etilishi ta’sir qiladi. Masalan, interaktiv platformalar va virtual laboratoriyalar pedagoglarga o‘z bilimini real vaqt rejimida sinovdan o‘tkazish, o‘quv jarayonini shaxsiylashtirish va yangiliklarni tatbiq etish imkonini beradi. Bu esa o‘z navbatida pedagoglarning ishga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi va kasbiy rivojlanish uchun sharoit yaratadi. Shu bilan birga, SI texnologiyalari pedagoglarni yangiliklarga moslashishga undaydi, ularni doimiy o‘rganish va o‘z malakasini oshirishga rag‘batlantiradi.

Muhokama shuni ko‘rsatadiki, SI vositalarini qo‘llash jarayonida pedagoglarning motivatsiyasini shakllantirish individual va jamoaviy jihatlarni uyg‘unlashtirishni talab qiladi. Agar pedagoglar o‘zaro muloqotda bo‘lishsa, tajriba almashish va qo‘llab-quvvatlash tizimi mavjud bo‘lsa, ularning kasbiy rivojlanish motivatsiyasi sezilarli darajada oshadi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik jamoa ichidagi ijobiy psixologik muhit, mentorlik tizimi va innovatsion ta’lim platformalarini qo‘llash pedagoglarning professional o‘sishiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir ko‘rsatadi.

Muhokama davomida ta’kidlanadiki, pedagoglarning motivatsiyasini oshirish uchun SI texnologiyalari bilan ishlashda individual ehtiyoj va qobiliyatlarni inobatga olish muhimdir. Masalan, o‘qituvchi texnologiyaga qanchalik moslasha olishi, yangi metodikalarni qabul qilishga tayyorligi va o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan intilishi motivatsiyaning darajasini belgilaydi. Shu sababli, pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasini shakllantirish faqat texnologik vositalarni joriy etish bilan cheklanmasligi, balki ularni rag‘batlantiruvchi psixologik va ijtimoiy mexanizmlar bilan birlashtirilishi muhim ahamiyatga ega.

Natijada, Sun’iy intellekt sharoitida pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasi – bu individual intilishlar, jamoaviy qo‘llab-quvvatlash va innovatsion texnologiyalarni uyg‘unlashtirish orqali shakllanadigan murakkab jarayon bo‘lib, u pedagoglarning professional o‘sishiga bevosita ta’sir qiladi. Muhokama shuni ko‘rsatadiki, pedagoglarni motivatsiyalashda texnologik vositalar bilan birga ijtimoiy va psixologik qo‘llab-quvvatlash tizimi tashkil etish zarur.

Xulosa

Sun'iy intellekt sharoitida pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasi zamonaviy ta'lim tizimida muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagoglarning professional o'sishi va innovatsion yondashuvlarni qo'llashga tayyorligi ularning ichki va tashqi motivatsiya omillariga bog'liq. Ichki motivatsiya pedagogning o'z kasbiy malakasini oshirish, yangi bilim va ko'nikmalarni egallash istagi bilan belgilanadi, tashqi motivatsiya esa jamoaviy qo'llab-quvvatlash, texnologik resurslar va ijtimoiy rag'batlar orqali shakllanadi.

Sun'iy intellekt vositalarini ta'lim jarayonida qo'llash pedagoglarning kasbiy intilishlarini kuchaytiradi, ularga o'quv jarayonini shaxsiylashtirish, yangiliklarni sinab ko'rish va o'z malakasini muntazam rivojlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, pedagogik jamoa ichidagi samarali muloqot, tajriba almashish va mentorlik tizimi pedagoglarning motivatsiyasini yanada mustahkamlaydi. Pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasini oshirish faqat texnologik vositalarni tatbiq etish bilan cheklanmasligi, balki individual ehtiyojlar, kasbiy qobiliyatlar va psixologik qo'llab-quvvatlash mexanizmlari bilan uyg'unlashtirilishi zarur. Shu sababli, Sun'iy intellekt sharoitida pedagoglarni rag'batlantirish va motivatsiyasini kuchaytirish uchun innovatsion texnologiyalar, professional rivojlanish dasturlari va ijtimoiy-psixologik yordam tizimlarini birlashtirish muhim ahamiyatga ega.

Natijada, Sun'iy intellekt pedagoglarga kasbiy o'sish, malaka oshirish va innovatsion faoliyatni rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Ularning motivatsiyasi mustahkam va barqaror bo'lganda, ta'lim jarayoni sifatli va samarali bo'lib, o'quvchilar ham yuqori natijalarga erishadi. Shu nuqtai nazardan, pedagoglarning kasbiy rivojlanish motivatsiyasini shakllantirish va qo'llab-quvvatlash zamonaviy ta'limning asosiy ustunlaridan biri sifatida qaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Zaytsev, A. (2022). Digital tools and teacher motivation in contemporary education. *Journal of Educational Psychology*, 8(3), 45-53.
2. Petrov, I., & Kuznetsova, L. (2023). Innovation adoption and professional motivation of educators in AI-supported learning environments. *International Journal of Pedagogical Research*, 12(2), 120-130.
3. Abduqodirova, D. E. (2025). *Psychological features of the neurographic approach*. Journal of Psychology, 01, 501–503.
4. Abduqodirova, D. E. (2025). *Talabalarda psixologik stressni yengish*. Journal of Educational Psychology, 03, 69–73.
5. Abduqodirova, D. E. (2024). *Emotsional kreativlik: nazariy asoslari va psixologik yondashuvlar*. Journal of Economics and Business UBS, 4, 679–685.
6. Madgapilova, N. (2025). *Scientific-practical and strategic bases of improving pedagogical-psychological cooperation in the integration of school and pre-school educational organizations in the context of continuous education on the basis of innovative logistics*. 1, 157–166.
7. Madgapilova, N. (2023). *The specifics of the implementation of the pedagogical innovative cluster approach in the system of continuing education*. 1, 236–244.
8. Eshnayev, N., & Madgapilova, N. (2023). *Characteristics of implementing the cluster approach in the educational system*. International Journal of Pedagogics, 03, 44–47. https://doi.org/10.37547/ijp/Volume03Issue02-09.